

Lehota János

Az élet titkának költője

A hetvenéves Szoliva János köszöntése

„Másik város,
ahova néha visszajárok –,
ahol a rejtőzködő dolgok között
magamat is megtalálom.“

Amikor Szoliva Jánost hetvenedik születésnapján megköszöntöttem, azzal fogadott, hogy hetedik verseskötetének megjelenését készíti elő; Más időkől ami látszik lesz a címe. Örömmel beszélt róla, és boldogan újságot, hogy Lászlóffy Aladár ajánlotta a kötet címét. Nemcsak szavai, hanem szemei is azt sugározták, hogy elégedett életével, sorsával. Tartalmas életet éltem, összegezte a hetven évet. Miközben beszélt, azon kezdtem tünődni, megfejtethető-e az élet és a költészet kapcsolata, hiszen Szoliva János verseit húsz éve számon tartom, közel álltam hozzá költői indulásánál, és életének fontosabb történéseit is jól ismerem. Ha köszönteni akarom, az elmúlt évekről emlékezzem-e meg, hiszen születésnapja van, vagy csak a költőt látssam benne, aki verseivel tárta fel a maga világát? Megérezhette, hogy igazában nem élete történetéről akarok írni most, vele kapcsolatosan inkább arra lennék kíváncsi, hogy miből ered ez a kifogyhatatlan termékeny költői létezés, amely voltaképpen csak két évtizede kezdődött el, és ma is éltetően működik benne. Felidéztem magamban, hogy első kötete – Szavakkal tapogatózol –, 1995-ben jelent meg, amely tíz év költői termését tartalmazza, de azt követően kétévenként kiadott egy verseskötetet: Hallgatásod hallgatásom (1997), Vaktérkép (2000), Szélidő (2002), Vásott utakon (2003), Idő-repeszek (2004). Elgondoltam, az elmúlt évtizedben ötkötetnyi verset írt, vagyis valójában életének ebben a szakaszában ilyen termékeny. Sőt, nem egyszerűen termékeny, akkor vagyunk igazságosak, ha elismerjük, hogy Szoliva János ebben az évtizedben vált költővé. Azzá a költővé, akit nemcsak ismernek, hanem elismernek. Akit szívesen olvasnak, akinek verseit többen is megzenésítették. Kérdés nélkül kezdett azon meditatálni, ami engem foglalkoztatott, és azt hiszem, valamelyest magyarázatot kaptam erre a késői költői létezésre. Az élet titkait keresem, mondta tömören, ahogy a verseit is írja; a titok vonz, amire teljes választ sosem kaphatok, amire magam sem tudok kielégítően válaszolni. Majd elém tette legújabb versének befejező sorait.

„Nekem ő a fő,
nevével együtt a nő.
A titokzatos.“

Elgondolkodtam. Én nem vagyok költő, de magam is a visszatekintés korszakában vagyok, és már tudom, hogy nem a jövő a titokzatos, hanem a múlt. Előrefelé úgy jár az ember, ahogy nap mint nap mindenki megy a maga szűk folyosóján, csak azt látja, amit látni akar, vagy amit láttatnak vele. Elmegyünk az élet mellett, elmegy mellettünk az élet. Néha-néha meg-megáll ugyan az ember, hogy visszanézzen, de újfent a jövő felé tekintünk, és ismét csak a szűk folyosón haladunk tovább. Valahol a végállomás közelében azonban már nem ez a jövő izgat bennünket. Amíg az élet folyamatában vagyunk, addig a jövő időt kapcsoljuk a jelenhez, amint kiteljesítettük az életet, vagy megállapodtunk – vagy erre kényszerültünk –, egyszerre a múlt válik jelenné. Életünk. Állapottá, érzéssé válik a valóság. Elégedett vagyok? Boldog vagyok? A modern személyes líra – a dráma is – a múlt időt teszi az élet lényegévé, az emlékezésből meríti a tárgyát. Keresi, ami elmúlt, ami már nincs, amit akkor nem vett észre, és ha észre is vett, csak elment mellette, vagy az tűnt el nyomtalanul. Az emlékezet teremtő istenség, az már önmagában is költészet.

Szoliva Jánost az elmúlt évek tették költővé. Az emlékei az idő építőkövei lettek, amit létezése építményéhez rakosgat össze, hogy érezze – éreztesse –, mivé lettem, mi lehettem volna. A jelen valóságát költészetté változtatja, így lesznek az emlékek építőköveiből képek; metaforák, hasonlatok, metonimiák, szinekdochék. A múltja egyszerre valóság is, ami elfolyt, mint a folyó vize – neki a szülőföldjét jelentő Mura –, és anyagtalan létezés, hangulat, aminek csak a vers képes testet adni. Szoliva János érzékeny ember. Érzékeny költő. Az idő mélységéből élete finomra csiszolt képeit hozza fel jelenébe, hogy abból vers szülessen. Gazdag, tartalmas életem volt, ahogy mondta, és a hetven év távolságából végtelenül sok emlékképet tud költeménnyé formálni. Az emlékképek mindig mást mondanak, de lényegében mindig ugyanazt jelentik. Nála a hat sor, a négy sor, a haiku egyszerre része is az elmúlt éveknek, és egésze is életének. A hatsoros, a négysoros versek, a haikuk úgy idézik vissza ezt a múltat, mintha a folyó eltűnő hullámai akarná megragadni.

Szoliva János érzékeny ember és érzékeny költő. Lelkében a Mura folyását őrzi, miként az életét is.

Boldognak látom, ahogy beszél a versről, a költészetéről. Fiatal költő és érett ember a hetven éves Szoliva János. Alkotó éveinek teljében van. Most készíti elő a hetedik verseskötetét, és elárulja, hogy a nyolcadik is szinte készen van. Kézírásával szeretné ezúttal verseit közreadni, így tenné személyesebbé líráját. Hiszem, hogy még sok verse van emlékezete rejtett mélyén. Kívánom, hogy azok valamennyien megszülessenek.

*„Mintha érteném a messzeséget,
végtelen minden irányom –*

*Kikerülnek régi, rossz temetők,
kereszték helyén szobrokat látok.“*

Krizbai Sándor:
Szárzajta
2004

Szentendrei Vajda Lajos
Stúdió - Gönczi Galéria